

LIEDON KAUPUNGIN HANKINTAOHJE

Hyväksytty 193/8.5.2017 kunnanhallituksessa, voimaantulo 1.6.2017

Hyväksytty 12.9.2022 kaupunginhallituksessa, voimaantulo 13.9.2022

Sisällys

1.	YLEISET OHJEET	4
1.1.	HANKINTAOHJEEN TARKOITUS.....	4
1.2.	HANKINTAOHJEEN SOVELTAMINEN.....	4
1.3.	HANKINTAMENETTELYJÄ OHJAAVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ	4
1.4.	MUITA HANKINNOISSA NOUDATETTAVIA LAKEJA VOIVAT OLLA ESIMERKIKSI: HANKINTAMENETTELYJÄ OHJAAVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ	5
1.5.	YLEISET HANKINTAPERIAATTEET	5
1.6.	KYNNYSARVOT JA KILPAILUTTAMISVELVOLLISUUS	6
1.7.	HANKINNAN ARVON LASKEMINEN	7
1.8.	HANKINNAN JAKAMINEN OSIIN.....	7
1.9.	VAIHTOEHTOISET JA RINNAKKAISET TARJOUKSET	8
1.10.	YHTEISHANKINTA JA KUNTIEN VÄLINEN YHTEISTYÖ.....	9
2.	PIENHANKINNAT	9
2.1.	PIENHANKINTOJEN ERITYISOHJEET.....	9
2.2.	HANKINTAMENETTELY	10
2.2.1.	AVOIN MENETTELY.....	11
2.2.2.	RAJOITETTU MENETTELY	11
2.2.3.	NEUVOTTELUMENETTELY	11
2.2.4.	SUORAHANKINTA	12
3.	KANSALLISET KYNNYSARVOT YLITTÄVÄT HANKINNAT	12
3.1.	KANSALLISET HANKINNAT.....	12
3.2.	HANKINNOISTA ILMOITTAMINEN.....	13
3.3.	HANKINTAMENETTELY	13
3.3.1.	AVOIN MENETTELY.....	14
3.3.2.	RAJOITETTU MENETTELY	14
3.3.3.	SUORAHANKINTA	16
3.3.4.	LIITTEEN E MUKAISTEN HANKINTOJEN HANKINTAMENETTELYT.....	16
4.	EU-KYNNYSARVON YLITTÄVÄT HANKINNAT	16
4.1.	YLEISTÄ	16
4.2.	HANKINNASTA ILMOITTAMINEN	16
4.3.	HANKINTAMENETTELYT	17
4.3.1.	AVOIN MENETTELY.....	17
4.3.2.	RAJOITETTU MENETTELY	17
4.3.3.	NEUVOTTELUMENETTELY	18
4.3.4.	KILPAILULLINEN NEUVOTTELUMENETTELY	19
4.3.5.	INNOVAATIOKUMPPANUUS	20
4.3.6.	SUORAHANKINTA	20
4.3.7.	PUITEJÄRJESTELYT.....	21
4.3.8.	MUUT HANKINTAMENETTELYT.....	22
4.3.9.	NOPEUTETUT MENETTELYT	22
5.	TARJOUSPYYNTÖ.....	23
5.1.	YLEISTÄ.....	23

HANKINTAOHJE

5.2.	HANKINNAN VALMISTELU JA MARKKINAKARTOITUS	24
5.3.	TARJOUSPYYNÖN SISÄLTÖ	24
5.4.	HANKINNAN KOHTEEN KUVAUS	25
5.5.	HANKINNAN KOHDETTA KOSKEVAT VAATIMUKSET	26
5.5.1.	VAKUUDET.....	28
5.6.	TARJOAJAN SOVELTUVUUSVAATIMUKSET.....	28
5.7.	HANKINTASOPIMUKSEN ERITYISEHDOT	29
5.8.	VERTAILUPERUSTEIDEN JA TARJOUSTEN VERTAILUN YLEISET LÄHTÖKOHDAT	30
6.	TARJOUSPYYNÖN JULKAISUN JÄLKEEN	30
6.1.	LISÄTIETOKYSYMYKSET JA VASTAUKSET	30
6.2.	KORJAUSILMOITUS	31
7.	EHDOKKaidEN JA TARJOAJIEN VALINTA.....	31
7.1.	TARJOUSTEN AVAAMINEN.....	31
7.2.	TARJOUSTEN TARKASTAMINEN	32
7.3.	TARJOUSVERTAILU	32
7.4.	TARJOUSTEN TÄSMENTÄMINEN	33
7.5.	POIKKEUKSELLISEN ALHAISET HINNAT.....	33
7.6.	PAKOLLISET JA HARKINNANVARAISET POISSULKEMISPERUSTEET	34
7.7.	RIKOSREKISTERIOTTEIDEN JA SOVELTUVUUSSELVITYSTEN TARKASTAMINEN.....	34
7.8.	TARJOUSASIAKIRJOJEN SÄILYTTÄMINEN	35
8.	HANKINTAA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET	36
8.1.	HANKINTAA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET.....	36
8.2.	HANKINTAPÄÄTÖS	36
8.3.	HANKINTAOIKAISU	37
8.4.	MUUTOKSENHAKU HANKINTAPÄÄTÖKSEEN.....	38
9.	HANKINTASOPIMUS JA SEN TEKEMINEN	38
9.1.	HANKINTASOPIMUS	39
9.2.	HANKINNAN VASTAANOTTO JA HYVÄKSYMINEN	39
10.	JÄLKI-ILMOITUS	40
11.	MUUTA HUOMIOITAVAA HANKINTAPROSESSEISSA	40
11.1.	ESTEELLISYYS	40
11.2.	ASIAKIRJOJEN JULKISUUS JA SALASSAPITO	41

1. Yleiset ohjeet

1.1. *Hankintaohjeen tarkoitus*

Tämän hankintaohjeen tarkoituksena on ohjeistaa Liedon kaupunkia tekemään julkisia hankintoja, yhtenäistää hankintakäytäntöjä sekä opastaa hankintoja tekeviä henkilöitä noudattamaan hankintasäännöksiä.

Ohjeessa on kuvattu Liedon kaupungin tekemissä hankinnoissa noudatettavat menettelyt.

Ohje koskee julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) soveltamista sekä soveltamisalapoikkeuksia.

1.2. *Hankintaohjeen soveltaminen*

Sen lisäksi mitä hankintalaissa sekä muussa hankintoja koskevassa lainsäädännössä ja niitä täydentävissä säädöksissä, kuntalaissa ja hallintolaissa säädetään sekä Liedon kaupungin hallintosäännössä ja vuosittain annettavissa talousarvion käyttösuunnitelmaohjeissa määrätään, noudatetaan kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvien hankintayksiköiden hankinnoissa näitä ohjeita.

Kaupungin yleisiä hankintaohjeita sovelletaan kaikkiin kaupungin hankintoihin. Käytännössä ohjeiden merkitys korostuu kansalliset kynnysarvot alittavien hankintojen kohdalla, joihin ei sovelleta hankintalakia. Hankintaohjeessa annetaan toimintaohjeita myös kansalliset ja EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin, joiden kilpailuttamista hankintalaki sääntelee.

1.3. *Hankintamenettelyjä ohjaavaa lainsäädäntöä*

Hankintalain 1 §:n mukaan valtion ja kuntien viranomaisten sekä muiden hankintalain 5 §:ssä tarkoitettujen hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa siten kuin tässä laissa säädetään.

Hankintalain tarkoittamalla hankinnalla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä.

Hankintalaki on hankintoihin sovellettava yleislaki. Kyseessä on menettelytapalaki, joka ei ohjaa hankinnan kohdetta, vaan ohjaa menettelyä, jolla hankinnan kohde tulee hankkia.

Muita hankinnoissa noudatettavia lakeja voivat olla esimerkiksi:
Hankintamenettelyjä ohjaavaa lainsäädäntöä

- Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käyttäessä (1233/2006, tilaajavastuulaki)
- Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalveluiden ajalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1398/2016, erityisalojen hankintalaki)
- Hankinnan kohdetta sääntelevät ja määrittävät lait ja asetukset

1.4. Yleiset hankintaperiaatteet

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.

Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Tarjoajaehdokkaita ja tarjouksentekijöitä on kohdeltava sekä saatuja tarjouksia on käsiteltävä näiden periaatteiden mukaisesti hankintaprosessin eri vaiheissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Laissa tarkoitetut kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi, eivätkä ne saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

1.5. Kynnysarvot ja kilpailuttamisvelvollisuus

Hankinnat jakaantuvat arvonsa perusteella kolmeen eri ryhmään:

- kansalliset kynnysarvot alittaviin (pienhankinnat)
- kansalliset kynnysarvot ylittäviin ja
- EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin.

Hankinta on kilpailutettava hankintalain mukaan, mikäli hankinnan arvo ylittää kansallisen kynnysarvon. Sen alle jäävät hankinnat katsotaan pienhankinnoiksi, joihin hankintalaki ei pääsääntöisesti sovellu. Kansallisen kynnysarvon ylittyessä hankinta on taas puolestaan kilpailutettava hankintalain mukaisesti ja kansallisiin hankintoihin sovellettavin menettelyin.

Hankintalain 25 §:n mukaan kansalliset kynnysarvot ilman arvonlisäveroa ovat:

• Tavara- ja palveluhankinnat	60 000 €
• Käyttöoikeussopimukset	500 000 €
• Sosiaali- ja terv.huollon palveluhankinnat	400 000 € (liite E 1-4)
• Rakennusurakat	150 000 €
• Suunnittelukilpailut	60 000 €
• Muut erityiset palvelut	300 000 € (liite E 5-15)

Kansallisten kynnysarvojen lisäksi hankintalaki määrittää EU-kynnysarvon, jonka ylittyessä hankinta on kilpailutettava hankintalaissa olevien EU-menettelysäännösten mukaisesti. Hankintalain 26 §:n mukaiset EU-kynnysarvot vuosina 2022–2023 ilman arvonlisäveroa ovat muille hankintaviranomaisille kuin valtion keskushallintoviranomaisille:

• Tavara- ja palveluhankinnat	215 000 €
• Rakennusurakat	5 382 000 €
• Suunnittelukilpailut	215 000 €

EU-komissio tarkastaa EU-kynnysarvot asetuksella kahden vuoden välein. Kynnysarvot julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä, jolloin lain 26 §:n 1 momentissa ilmoitettujen arvojen sijaan noudatetaan tarkistuksen mukaisia arvoja. EU-kynnysarvot tarkistetaan seuraavan kerran 1.1.2024 alkaen. Siten hankintayksikön tulee aina tarkistaa arvot ennen hankintaa.

Hallinto-organisaation tai kaupunkikonsernin sisäisissä hankinnoissa ei ole kilpailuttamisvelvollisuutta. Hankinnan säilyminen kaupunkikonsernin

sisäisenä sidosyksikköhankintana arvioidaan hankintalain 15 §:n ja oikeuskäytännön perusteella. Vastaavasti hankintalain mukaan arvioidaan, onko kuntien yhteistoiminnan kohdalla kysymys kaupallisesta taloudellista vastiketta vastaan tapahtuvasta hankinnasta vai laaja-alaisemmasta hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä yhteistoiminnasta.

1.6. *Hankinnan arvon laskeminen*

Hankinnan arvo määrittää hankinnassa sovellettavat säännökset. Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin on perustuttava ilmoittamisajankohdan tai muun hankintamenettelyn alkamisajankohdan arvoon. Arvoa laskettaessa on otettava huomioon myös hankinnan mahdolliset vaihtoehtoiset toteuttamistavat, ja hankintasopimukseen sisältyvät optio- ja pidennysehdot sekä ehdokkaille tai tarjoajille maksettavat palkkiot tai maksut.

Käyttöoikeussopimuksen ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä hankintayksikön arvioimaa sopimuksensaajan sopimuksen voimassaoloaikana tuottamaa liikevaihtoa ilman arvonlisäveroa. Liikevaihto on otettava huomioon vain siltä osin kuin se on vastikkeena sopimuksen kohteena olevasta urakasta tai palvelusta taikka näihin liittyvistä tavaroista.

Tarkemmin ennakoidun arvon laskemisesta säädetään hankintalain 27-30 §:issä.

Hankinnan ennakoidun arvon laskemisessa ja hankintakokonaisuuden määrittämisessä on tärkeää ottaa huomioon myös hankintalain 31 §:n mukainen pilkkomiskielto, mutta myös kielto yhdistellä hankintoja keinoitekoisesti.

Mikäli hankinnan ennakoitu arvo sijoittuu kynnysarvojen lähetyville, voi olla kannattavampaa kilpailuttaa hankinta korkeamman kynnysarvon mukaisesti. Muussa tapauksessa ennakoidun arvon jäädessä lähelle korkeampaa kynnysarvoa hankintayksiköltä edellytetään lähtökohtaisesti osana hankinnan valmistelua laadittua päivättyä, perusteltua ja kirjallista selvitystä hankinnan ennakoidusta arvosta, mikäli hankinta kilpailutetaan noudattaen alempaa kynnysarvoa.

1.7. *Hankinnan jakaminen osiin*

Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina ja määritellä kyseisten osien koon ja kohteen. Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä tai hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista. Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi.

Useamman osan tarjoamisen rajoittaminen voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa hankinnan osien välillä vallitsee keskinäisiä valvontasuhteita. Tällöin ei olisi perusteltua, että palveluntuottaja sopimuskaudella valvoisi oman suorituksensa sopimuksenmukaisuutta.

1.8. *Vaihtoehtoiset ja rinnakkaiset tarjoukset*

Vaihtoehtoisella tarjouksella tarkoitetaan sitä, että tarjoajalla on oikeus tarjota vaihtoehtoisia toteutustapoja tai ratkaisuja hankinnan kohteena olevien seikkojen toteuttamiseen.

Lähtökohtana on vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen kieltä, mutta hankintayksikkö voi sallia vaihtoehtoisten tarjousten esittämisen ilmoittamalla siitä hankintailmoituksessa. Hankintayksikkö voi myös vaatia tarjoajia esittämään vaihtoehtoja. Tarjoajille tulee käydä ilmi, onko mahdollista tarjota pelkkää vaihtoehtoa vai tuleeko vaihtoehdon lisäksi tarjota myös perusvaihtoehtoa eli hankintayksikön laatimaa hankinnan kohdetta.

Vaihtoehtoisten tarjousten osalta on huomioitava, että tarjouspyynnön tulee myös mahdollistaa vaihtoehdot. Esimerkiksi sopimuksen kohteelle tulee laatia yleismääritelmä, joka sisältää hankinnan kohteen vähimmäisvaatimukset. Hankintayksikkö voi laatia myös vaihtoehtoisia sopimuksen kohteen määrittelyitä.

Tarjouspyyntö tulee myös laatia siten, että se mahdollistaa vaihtoehtoisten tarjousten ja ratkaisujen keskinäisen vertailun kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen selvittämiseksi. Vaihtoehtoisissa tarjouksissa voi käytännössä olla kyse siitä, että hankintayksikkö sallii jonkin tietyn vaihtoehtoisen ratkaisun tai menetelmän tarjoamisen sekä esittää miten erilaiset tarjoukset tällöin vertaillaan.

Vaihtoehtoisen tarjouksen tulee täyttää tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitetyt hankinnan kohteelta edellytetyt vähimmäisvaatimukset sekä vaatimukset vaihtoehtojen esittämiseksi. Se, että hankintalaji voi muuttua vaihtoehtoisella tarjouksella, ei ole hylkäysperuste. Tällä tarkoitetaan sitä, että tarjottua vaihtoehtoa ei saa hylätä yksinomaan sillä perusteella, että vaihtoehto johtaisi tavarahankinnan sijasta palveluhankintaan tai palveluhankinnan sijasta tavarahankintaan.

Rinnakkaiset tarjoukset ovat kyseessä silloin, kun tarjoaja jättää useamman tarjouksen samaan hankinnan kohteeseen esimerkiksi tarjoamalla kahta eri merkkistä soveltuvaa tuotetta. Lähtökohtana on se, että rinnakkaiset

tarjoukset ovat sallittuja, joten jos hankintayksikkö haluaa kieltää rinnakkaiset tarjoukset, tulee tästä ilmoittaa erikseen tarjouspyynnöllä.

Rinnakkaisten tarjousten osalta on huomattava, että jokaisen tarjouksen on täytettävä tarjouspyynnön vaatimukset ja jokaiseen rinnakkaiseen tarjoukseen suhtaudutaan omana, muista tarjouksista erillisenä tarjouksena.

1.9. Yhteishankinta ja kuntien välinen yhteistyö

Kaupunki ja kaupunkikonserniin kuuluva muu hankintayksikkö voi päättää, mitkä hankinnat toteutetaan hajautetusti, hajakeskitetysti tai keskitetysti. Samankaltaiset tuotteet tai palvelut tulee mahdollisuuksien mukaan hankkia keskitetysti.

Kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvan muun hankintayksikön on selvitettävä hankinnoissa tarkoituksenmukaiseen yhteistyöhön hankintarenkaita ja / tai hankintalain tarkoittamia yhteishankintayksiköitä käyttäen.

Hankintarenkaita käytettäessä kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvan muun hankintayksikön edustajien toimivaltuudet määrätään yhteistoimintasopimuksilla, johtosäännöillä ja niihin perustuvilla päätöksillä. Kullakin toimialalla tai yksikössä on hankinta-asioiden hoito keskitettävä nimetyille henkilöille.

2. Pienhankinnat

2.1. Pienhankintojen erityisohjeet

Kaupunginhallitus hyväksyi hallintosäännön mukaiset euromääräiset hankintarajat 33/3.2.2020 ja 48/17.2.2020:

- Kaupunginhallitus sekä lautakunnat päättävät urakka-, hankinta-, myynti- ja muut sopimukset, joiden arvo ilman arvonlisäveroa on yli 35.000 € ja kaikki puitesopimukset
- Kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat voivat päättää kaikki urakka-, hankinta-, myynti- ja muut sopimukset, joiden arvo ilman arvonlisäveroa on enintään 35.000 €

Toimialajohtajat voivat delegoida hankintavaltuuksia alaisilleen.

Laskujen hyväksymisrajat ovat tulosalueen ja tulosityksikön vetäjillä samat kuin em. hankintarajat, paitsi lautakunnan hyväksymien hankintojen ja seutuhankintojen osalta, jotka maksetaan maksuerätaulukon tai kilpailutetun hinnan perusteella.

Pienhankinnoissa toimialojen hankintahenkilöt huolehtivat siitä, että ennen kilpailuttamista tarkistetaan, kuuluuko hankittava tuote jo kilpailutettuihin yhteishankintatuotteisiin sekä tarkistamisen jälkeen huolehtivat hankintojen kilpailuttamisesta tai poikkeustapauksissa suoraostoista kaupunginhallituksen tai lautakunnan antamien hankintavaltuuksien puitteissa.

2.2. Hankintamenettely

Kansallisen kynnysarvon alittaviin pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia ja hankintamenettelyjen valinta on siten hankintayksiköiden harkinnassa.

Pienhankintoja suunniteltaessa on kuitenkin otettava huomioon yleiset hankintaperiaatteet:

- Markkinoiden hyödyntäminen: Hankintaprosessi ja –menettely ovat osa kilpailun ja markkinoiden kehittämistä sekä tehokasta ostotoimintaa
- Hyvä hallinto: Julkista hallintoa ohjaava lainsäädäntö velvoittaa hankintayksiköt hankinnoissaan hyvään ja tehokkaaseen hallintoon ja päätöksentekoon. Täten myös hallinnon yleiset oikeusperiaatteet (hallintolain 6 §) soveltuvat hankintoihin.
- Hankinnan avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuus –periaatteet koskevat myös kansalliset kynnysarvot alittavia hankintoja
- Muutoinkin on perusteltua noudattaa vastaavan kaltaisia hankintamenettelyjä kuin arvoltaan suuremmissa hankinnoissa. Menettelytavan valinnan ei tarvitse olla kuitenkaan samalla tavalla perusteltu kuin hankintalakia sovellettaessa kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

Kansallinen ilmoitusvelvollisuus koskee hankintoja, jotka ylittävät hankintalaissa säädetyt kansalliset kynnysarvot. Kansallisten kynnysarvojen alle jääviin hankintoihin ei sovelleta hankintalakia, joten näiden ns. pienhankintojen ilmoittaminen HILMAssa jää hankintayksikön harkintaan.

Tarjouspyynnöt tulisi myös vähäisissä pienhankinnoissa tehdä ensisijaisesti kirjallisina. Jos tarjouksia pyydetään poikkeuksellisesti suullisesti, voidaan menettelyn tukena käyttää valmiita lomakkeita, jotka sisältävät tarjouspyynnön kysymykset, joihin saadut tarjoajan vastaukset dokumentoidaan.

Tämän hankintaohjeen mukaan pienhankinnat tehdään pääsääntöisesti alla esitetyn menettelyin. Avointa tai rajoitettua menettelyä käytetään

pääsääntönä. Neuvottelumenettelyä ja suoramarkintaa ilman tarjouskilpailua käytetään silloin, kun tavanmukainen kilpailuttaminen ei ole hankkeen erityinen laatu tai vähäisyys huomioon ottaen perusteltua esimerkiksi kilpailuttamisesta johtuvien kustannusten tai siihen kuluvaan ajan johdosta.

Hankintapäätös on myös vähäisissä pienhankinnoissa tehtävä pääsääntöisesti kirjallisesti ja perusteltava. Hankintapäätökseen tulee antaa myös oikaisuvaatimusohjeet. Päätös tehdään Tweb Valmu-järjestelmässä ja valitaan oikaisuvaatimusohjeeksi hankintaoikaisu. Hankintaoikaisumenettelyä sovelletaan myös pienhankintoihin. Jos erillistä sopimusta ei erityisestä syystä laadita, on syytä varmistaa, että hankinnan keskeiset ehdot ilmenevät hankinnan asiakirjoista ja sähköpostiviesteistä.

2.2.1. Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä hankinnasta ilmoitetaan julkisesti hankintayksikön parhaaksi katsomalla tavalla esim. sanomalehdessä, kaupungin internet-sivuilla. Kaikki halukkaat voivat tehdä tarjouksen. Hankintapäätös tehdään saatujen tarjousten perusteella. Pienhankinnoissa avointa menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun hankitaan selkeästi määriteltäviä tuotteita tai palveluita ja kun kyseessä on hankinta, joka voidaan ratkaista vain hinnan perusteella. Hankintapäätös tehdään saatujen tarjousten perusteella.

2.2.2. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä tarjouksia pyydetään määrättyltä joukolta toimittajia, jotka arvioidaan luotettaviksi ja toimituskykyisiksi.

Mahdollisimman tasapuolisen kilpailutilanteen luomiseksi tarjouspyyntö lähetetään riittävän monelle yritykselle. Tarjouspyyntö on lähetettävä vähintään kolmelle toimittajalle, ellei erityisistä syistä muuta johdu. Myös sellaisilla toimittajilla, joilta ei ole pyydetty tarjousta, on oikeus saada tarjouspyyntöasiakirjat, mikäli pyyntö esitetään ennen tarjousajan päättymistä. Määräaika, johon mennessä tarjoukset on jätettävä, ei tämän vuoksi tarvitse muuttua. Hankintapäätös tehdään saatujen tarjousten perusteella.

2.2.3. Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyssä hankintapäätös tehdään ennakolta valituilta ehdokkailta saatujen tarjousten ja hankintasopimuksen ehdoista käytyjen neuvottelujen perusteella. Menettely toimii vastaavasti kaksivaiheisena kuin rajoitettu menettely, mutta ehdokkaiden kanssa neuvotellaan hankintasopimuksen ehdoista.

Neuvottelumenettelyssä on tärkeää huolehtia tarjoajien tasapuolisesta ja syrjimättömästä kohtelusta.

2.2.4. Suorahankinta

Vähäinen pienhankinta voidaan erityistapauksessa tehdä ilman kilpailutusta suorana ostona, mikäli kilpailuttamisesta aiheutuvien työ ja muiden kustannusten arvioidaan ylittävän saavutettavissa olevan taloudellisen hyödyn, hankinnalla on erityinen kiire tai kilpailuttaminen on muusta syystä epätarkoituksenmukaista.

Suorahankinnassa hankintasopimus tehdään yhden toimittajan kanssa ilman tarjouskilpailua. Tällöinkin on pääsääntöisesti kartoitettava yleinen hintataso vähintään kolmelle potentiaaliselle toimittajalle lähetetyllä tarjouspyynnöllä. Suorahankinta on sallittu, jos hankinnan arvo on vähäinen eli tavarahankinnassa alle 10.000 euroa (alv. 0 %) ja palveluhankinta alle 20.000 euroa (alv. 0 %). Rakennusurakoissa ja sosiaali- ja terveystalouden hankinnoissa pienhankinta voidaan suorittaa ilman tarjouskilpailua, jos kilpailuttaminen on epätarkoituksenmukaista.

Suorahankinta on ilman markkinoiden ja hintatason kartoitusta sallittu myös, jos hankinnan laatu ja hintataso ovat yleisesti tiedossa, hankittavaa tavaraa ei ole muualta saatavissa tai kun kyseessä on ennalta arvaamaton, poikkeuksellisen kiireinen hankinta.

3. Kansalliset kynnysarvot ylittävät hankinnat

3.1. Kansalliset hankinnat

EU-kynnysarvot alittavissa mutta kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, eli kansallisissa hankinnoissa hankintayksikön tulee hankintalain 100 §:n mukaan noudattaa sellaista menettelyä, joka on hankintalain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Menettelyn on siten oltava tasapuolinen ja syrjimätön ja toiminnan on oltava avointa ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottavaa. Menettely pitää kuvata hankinta-asiakirjoissa. Halutessaan hankintayksikkö voi jopa luoda omanlaisiaan menettelyjä, esimerkiksi neuvottelumenettelyjä väljempinä neuvotteluja sisältäviä menettelyjä tai toimittajarekisteriin perustuvia järjestelmiä.

Sähköisyysvaatimus ei koske kansallisia hankintoja eikä sote- ja erityisten palvelujen hankintoja, eli ne voidaan toteuttaa ilman sähköisiä järjestelmiä ja tarjoukset on mahdollista ottaa vastaan esimerkiksi sähköpostitse. Kilpailutuksessa on kuitenkin käytettävä sellaisia välineitä, jotka ovat

yleisesti saatavilla, eivätkä ne vaaranna toimittajien mahdollisuuksia osallistua hankintamenettelyyn. Jos hankintayksikkö toteuttaa tällaisen hankinnan täysin sähköisenä, sen tulee huomioida lain sähköistä tietojenvaihtoa koskevat vaatimukset (hankintalain 62 §).

Kansallisiin hankintoihin kuuluvat myös esimerkiksi kansallisen kynnysarvon ylittävät sote-hankinnat, jotka tulee kilpailuttaa hankintalain 109 §:n mukaisella menettelyllä. Sote-hankinnoissa tulee huomioida erityisesti näitä koskeva erityislainsäädäntö, asiakkaiden erityistarpeet ja kuuleminen. Lisäksi hankintayksikön on sote-hankinnoissa otettava huomioon palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät. Sopimusehtojen tulee olla sellaisia, ettei niillä ole kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia asiakkaille.

3.2. *Hankinnoista ilmoittaminen*

Kansallisista hankinnoista on julkaistava hankintailmoitus sähköisesti www.hankintailmoitukset.fi eli HILMA-palvelussa. Ilmoitus on julkaistava joko suomeksi tai ruotsiksi ja käyttäen kansalliselle hankintailmoitukselle tarkoitettua lomaketta.

Hankintayksikkö voi julkaista hankintailmoituksen myös muussa tarkoituksenmukaisessa tiedotusvälineessä. Ilmoitusta ei saa julkaista muualla ennen kuin se on julkaistu HILMA-palvelussa (Hankintalaki 101 §).

Hankintailmoituksen vähimmäissisältö on kuvattu hankintalain 102 §:ssä.

Liitteen E mukaisista palveluhankinnoista hankintayksikön on ilmoitettava siten kuin hankintalain 7 luvussa määrätään. Ilmoittamisessa noudatetaan siten EU-hankintoja koskevia säännöksiä.

3.3. *Hankintamenettely*

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä, mutta EU-kynnysarvon alittavissa hankinnoissa noudatetaan siten hankintalakia. Hankintamenettelyt tähän ryhmään kuuluvissa hankinnoissa on käytännössä kevennettyjä verrattuna EU-kynnysarvot ylittäviin hankintoihin.

Hankintailmoituksessa on kuvattava hankinnassa käytetty hankintamenettely. Kuvaus tulee esittää siten, että toimittajat pystyvät sen perusteella ennakoimaan käytetyn menettelyn luonnetta ja kulkua sekä tietävät oman roolinsa menettelyssä.

Ensin kuvataan kansallisissa hankinnoissa yleisesti käytettyjä hankintamenettelyitä, jonka jälkeen käydään läpi liitteen E mukaisten

hankintamenettelyiden ja suorahankintojen erityispiirteet. Hankintayksiköllä on kuitenkin oikeus ja mahdollisuus keksiä oma hankintamenettelynsä, joka vastaa hankintalain 3 §:n 1 momentin periaatteita.

Esimerkiksi tarjoajien kanssa voidaan kansallisissa hankintamenettelyssä käydä neuvotteluja, joiden tarkoituksena on selventää tai täsmentää tarjouksen sisältöä taikka tilaajan vaatimuksia. Tarjoajien tasapuolinen kohtelu ei kuitenkaan saa vaarantua. Neuvottelut tulee käydä kaikkien tarjousten tekijöiden kanssa, ellei poikkeavaan menettelyyn ole saatujen tarjousten perusteella erityistä syytä. Neuvottelut yksinomaan tarjoushinnan tarkistamiseksi eli ns. tinkimiskierrokset ovat kiellettyjä. Tässä tarkoitettu neuvottelu on erotettava jäljempänä käsiteltävästä EU-hankintojen neuvottelumenettelystä ja myös kilpailullisesta neuvottelumenettelystä.

Kansallisten hankintojen osalta vähimmäismääraaikoja osallistumishakemusten tai tarjousten jättämiselle ei ole määritelty. Määräaika on asetettava ja se on syytä suhteuttaa hankinnan kohteeseen, jotta potentiaaliset tarjoajat ja ehdokkaat ehtivät jättää tarjouksensa.

3.3.1. Avoimessa menettelyssä

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen.

Avoimessa menettelyssä mahdollisesti saatavien lukuisten tarjousten johdosta usein on tarkoituksenmukaista ottaa kokonaistaloudellisesti edullisuuden ratkaisuperusteeksi hinta, jotta tarjousten käsittely olisi kohtuudella hallittavissa. Tällöin hankinnan laatu voidaan varmistaa tuotteen tai palvelun sekä tarjoajan soveltuvuudelle asetetuilla ehdottomilla vaatimuksilla. Laatuvertailukriteerien käyttäminen on myös mahdollista.

Arviointikriteereitä on syytä olla vain kohtuullinen määrä, jotta avoimessa menettelyssä mahdollisesti saatavien tarjousten runsas määrä on hallittavissa tarjousten vertailuvaiheessa. Valmiiksi laadittu taulukko, johon tarjoaja vastaa, helpottaa tarjousten vertailua ja selkeyttää valintaperusteita.

Tarjousten tekemiseen on varattava riittävä aika (yleensä vähintään 14 vrk) ottaen huomioon hankinnan laatu, luonne ja laajuus. Ennen saatujen tarjousten käsittelyä arvioidaan tarjouksen jättäneiden yritysten kelpoisuus. Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin valintaperustein ja arviointikriteerein.

3.3.2. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada

osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsevat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen. Menettely on siten kaksivaiheinen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Toimittajien löytämiseksi rajoitetusta tarjouskilpailusta julkaistaan ilmoitus kansallisessa julkisten hankintojen sähköisessä ilmoituskanavassa (HILMA) siten, kuin ilmoitusmenettelystä on erikseen säädetty. Hankinnasta kiinnostuneiden yritysten tulee ilmoittautua eli jättää osallistumishakemuksensa hankintayksikölle asetettuun määräaikaan mennessä. Osallistumishakemusten jättämistä varten on varattava riittävä aika, joka määräytyy hankinnan luonteen ja laajuuden mukaan.

Tarjouspyyntöasiakirjat lähetetään hankintayksikön asiakirjoissa mainittujen perusteiden mukaan valitsemille ehdokkaille samanaikaisesti.

Tarjouspyyntöjä ei saa tällöin toimittaa muille, koska ehdokkaat on jo valittu osallistumishakemusten kautta. Myös tarjousten tekemiseksi varattavan ajan tulee olla riittävä ottaen huomioon hankittavan tavarán, palvelun tai urakan laajuus ja luonne.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. EU-hankinnoissa rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen. Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi kuitenkin itse määrittää tarjoajien määrän. Mahdollisimman tasapuolisen kilpailutilanteen luomiseksi tarjouspyyntö on suotavaa riittävän monelle yritykselle.

Hankintapäätös tehdään saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tarjouspyynnössä mainituin edellytyksin ja perustein.

Rajoitettua menettelyä käytetään erityisesti silloin, kun huomiota on kiinnitettävä ehdokkaiden soveltuvuuteen ja kun toimittajan valinta suoritetaan tarjousten kokonaistaloudellisuuden perusteella. Näin voisi olla esimerkiksi rakennusurakoissa.

3.3.3. Suorahankinta

Kansallisissa suorahankinnoissa sovelletaan hankintalain 40 ja 41 §:iä. Hankintalain 40 §:ää ja sen soveltamista on kuvattu tarkemmin tämän hankintaohjeen kohdassa 4.3.6.

3.3.4. Liitteen E mukaisten hankintojen hankintamenettelyt

Hankintalain 109 §:n mukaan hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen periaatteiden mukainen. Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.

Suorahankintoihin sovelletaan myös pääsääntöisesti hankintalain 40 ja 41 §:iä.

Näin ollen lähtökohtaisesti se, mitä menettelyistä on säädetty, vastaa muita kansallisia hankintoja, kuitenkin siten, että hankintojen luonne ohjaa hankintojen tekemistä.

Siten sote-hankintojen osalta on myös säädetty erikseen suorahankinnoista erityistilanteista. Kyseessä on yksittäiset sote-hankinnat, joissa tarjouskilpailun järjestäminen tai palveluntarjoajan vaihto voisi olla ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi. Kyseessä on siten hankintalain 110 §:n mukainen suorahankinta. Erityistä on huomata, että pykälä soveltuu ainoastaan yksittäisiin suorahankintoihin ja sen käyttö on perusteltava jokaisen asiakkaan ja jokaisen käyttökerran kohdalla erikseen.

4. EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat**4.1. Yleistä**

Vähintään EU-kynnysarvojen suuruisiin hankintoihin sovelletaan hankintalain 1–10 ja 14–16 lukujen säännöksiä ja niissä on noudatettava jotain hankintalain 5 luvussa tarkoitettua menettelyä.

4.2. Hankinnasta ilmoittaminen

Julkisissa hankinnoissa kilpailun toteutumiseksi on tärkeää, että yritykset saavat riittävästi ja tasapuolisesti tietoja meneillään olevista tarjouskilpailuista. Ilmoitusmenettelyn tarkoituksena on myös taata avoimuusperiaatteen toteutuminen tarjouskilpailuissa.

Hankinnasta ilmoitetaan EU:n laajuisesti, kun tavarahankinta tai palveluhankinta ylittää EU-kynnsarvon. Näin ollen hankintailmoitus julkaistaan HILMA-järjestelmän lisäksi TED-palvelussa. Ilmoitettaessa hankinnasta on käytettävä EU-vakiolomakkeita sekä yhteistä hankintanimikkeistöä (CPV).

Muista hankintamenettelyä koskevista ilmoituksista on säädetty hankintalain 58 §:ssä.

4.3. Hankintamenettelyt

EU-kynnsarvon ylittäviä tavara- ja palveluhankintoja, rakennusurakoita ja suunnittelukilpailuja koskevat menettelytavat määräytyvät hankintalain 5 luvun mukaisesti.

Määräaikoja asetettaessa huomioon tulee ottaa hankinnan laatu ja monitahoisuus sekä tarjousten laatimisen ja toimittamisen vaatima aika. Eri menettelyille on asetettu omat määräaikansa, jotka on avattu jokaisen tässä ohjeessa käsiteltävän kohdan osalta erikseen.

4.3.1. Avoin menettely

Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

Tarjousajan on oltava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Edellytyksenä kuitenkin on, että tarjousten jättäminen hyväksytään sähköisessä muodossa hankintalain 62 §:n 1 momentin mukaisesti. Jos tarjouksia ei voi jättää sähköisessä muodossa, tarjousajan on oltava vähintään 35 päivää.

4.3.2. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsevat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden

vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen.

Rajoitetussa menettelyssä osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 30 päivää siitä päivästä, jona hankintailmoitus on lähetetty julkaistavaksi. Samoin tarjousten jättämisen määräajan on oltava vähintään 30 päivää siitä päivästä, kun tarjoajat on kutsuttu jättämään tarjoukset. Kuitenkin tarjousten jättämisen määräaikaa voidaan lyhentää viidellä päivällä, jos tarjoukset voi jättää sähköisesti hankintalain 62 §:n 1 momentin mukaisesti. Näin ollen tarjousten jättämisen vähimmäisaika voi olla 25 päivää.

4.3.3. Neuvottelumenettely

Hankintalain 34 §:n mukaan neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Hankintayksikkö voi valita neuvottelumenettelyn hankinnassa:

- jossa hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää olemassa olevia ratkaisuja mukauttamatta;
- johon kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja;
- jonka luonteeseen, monimutkaisuuteen tai oikeudelliseen ja rahoituksen muotoon liittyvistä erityisistä syistä tai niihin liittyvien riskien vuoksi ei voida tehdä hankintasopimusta ilman edeltäviä neuvotteluita; tai
- jossa hankinnan kohteen kuvausta ei voida laatia riittävän tarkasti viittaamalla standardiin, eurooppalaiseen tekniseen arviointiin, yhteiseen tekniseen eritelämään tai tekniseen viitteeseen.

Käytännössä neuvottelumenettely itsenäisenä hankintamenettelynä tulee kysymykseen esim. sellaisissa palveluhankinnoissa, joissa tavanmukainen kilpailuttaminen ei ole mahdollista.

Hankintayksikkö voi valita neuvottelumenettelyn myös, jos avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä on saatu vain tarjouksia, jotka eivät vastaa tarjouspyyntöä, tai jos tarjouksia ei voida hyväksyä. Uutta hankintailmoitusta ei tarvitse julkaista, jos neuvottelumenettelyyn otetaan mukaan kaikki ne tarjoajat, jotka täyttävät hankintalain 79—92 §:n mukaisesti asetetut vähimmäisedellytykset ja jotka ovat edeltävässä menettelyssä tehneet tarjousmenettelyn muotovaatimusten mukaisen tarjouksen.

Neuvottelumenettely ei oikeuta poikkeamaan aidosta kilpailutuksesta eikä saatujen tarjousten tasapuolisesta käsittelystä. Päätös neuvottelumenettelyyn siirtymisen tarpeellisuudesta on kilpailussa mukana oleville ilmoitettava ja lopullisessa päätöksessä perusteltava.

Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Määrät on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Neuvotteluihin on kutsuttava hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä ehdokkaita, mutta kuitenkin vähintään kolme ehdokasta, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Tällaisessa tilanteessa myös kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat voidaan pyytää esittämään alustavat tarjoukset.

Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa tai muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyä menettelyä sekä niissä esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia ja arviointiperusteita. Menettelyyn ei saa hyväksyä ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Neuvottelumenettelyn kulku on kuvattu hankintalain 35 §:ssä.

Neuvottelumenettelyssä määräajat ovat vastaavat kuin rajoitetussa menettelyssä.

4.3.4. Kilpailullinen neuvottelumenettely

Hankintalain 36 §:n mukaan kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa kartoittaakseen ja määritelläkseen keinot, joilla sen tarpeet voidaan parhaiten täyttää.

Hankintayksikkö voi valita kilpailullisen neuvottelumenettelyn hankintalain 34 §:n 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Edellytykset ovat siten vastaavat kuin ne, joiden nojalla voidaan valita neuvottelumenettely. Kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena tulee käyttää 93 §:ssä tarkoitettua parasta hinta-laatusuhdetta.

Kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat voidaan suorittaa myös neuvottelumenettelyin ilman erityistä syytä toisin kuin sääntönä kynnysarvot

ylittävissä hankinnoissa. Neuvottelumenettely voi tapahtua usealta eri toimittajalta saadun tarjouksen perusteella tai neuvotellen heidän kanssaan ilman tarjousmenettelyä.

Ehdokkaiden määrää koskevat säännökset vastaavat neuvottelumenettelyä samoin kuin osallistumishakemusten määräaikojen vähimmäisajat. Määräaikojen on oltava aina riittävän pitkät huomioiden hankinnan kohde ja tarjouksen laatimisen ja jättämisen vaatima aika.

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn kulkua on kuvattu hankintalain 37 §:ssä.

4.3.5. Innovaatiokumppanuus

Hankintalain 38 §:n mukaan hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita. Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua.

Innovaatiokumppanuudessa hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluihin. Neuvotteluihin kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Ehdokkaiden valinnassa on arvioitava ehdokkaiden valmiuksia tutkimukseen ja kehittämiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.

Ehdokkaita on kutsuttava neuvotteluihin hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Innovaatiokumppanuudessa ehdokkaita on kutsuttava vähintään kolme, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin kolme, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään alustavan tarjouksen.

Innovaatiokumppanuuden kulku on kuvattu hankintalain 39 §:ssä.

4.3.6. Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta. Suorahankinnan käyttäminen on mahdollista kansallisen

kynnysarvon alittavissa hankinnoissa (pienhankinnoissa) sekä hankintalain 40 §:n edellytysten täyttyessä. Kyseisiä edellytyksiä sovelletaan kansallisiin hankintoihin ja sote-hankintoihin EU-hankintojen lisäksi. Suorahankinta on aina poikkeus yleiseen kilpailutusvelvollisuuteen.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos:

- avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia. Tällöin lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta
- teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan. Tällöin lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta
- hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen
- sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi
- hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavarantoimittajan valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi
- hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita
- tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena
- kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa. Tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin

4.3.7. Puitejärjestelyt

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai useamman toimittajan välistä sopimusta, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat hinnat

ja suunnitellut määrät sekä muut ehdot. Hankintayksikön on valittava toimittajat puitejärjestelyyn hankintalain mukaisella hankintamenettelyllä noudattaen.

Puitejärjestely voi olla voimassa enintään neljä vuotta. Hankinnan kohteen sitä perustellusti edellyttäessä puitejärjestely voi poikkeuksellisesti olla kestoaltaan pidempi. Puitejärjestelyn ehtoihin ei saa tehdä olennaisia muutoksia sen voimassaoloaikana.

Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikki ehdot ja järjestelyyn perustuvien hankintojen tarjoajien valinnan määrittävät puolueettomat ehdot on vahvistettu tarjouspyynnössä, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat tehdään vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja ja puitejärjestelyn tarjouspyynnössä esitettyjä perusteita (esimerkiksi hinta). Hankinnat voidaan tehdä esimerkiksi muodostetussa etusijajärjestyksessä.

Puitejärjestelyn ehdot voidaan myös jättää vahvistamatta osittain tai kokonaan, jolloin hankinnat kilpailutetaan kokonaan tai osittain, esimerkiksi tietyn hankinnan arvon ylittyessä, puitejärjestelyn sisällä kevennetyin menettelyin.

Puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista säädetään hankintalain 43 §:ssä.

4.3.8. Muut hankintamenettelyt

Hankinta voidaan suorittaa myös sähköisenä huutokauppana (hankintalaki 44–48 §:t), dynaamisella hankintajärjestelmällä (hankintalaki 50–53 §:t) ja suunnittelukilpailuna (hankintalaki 54-55 §:t).

4.3.9. Nopeutetut menettelyt

Jos määräaikojen noudattaminen on avoimessa, rajoitetussa tai neuvottelumenettelyssä käytännössä mahdotonta hankintayksikön asianmukaisesti perusteleman kiireen vuoksi, määräaikoja on mahdollista lyhentää.

Tarjousajan on oltava kuitenkin avoimessa menettelyssä vähintään 15 päivää. Rajoitetussa menettelyssä ja neuvottelumenettelyssä osallistumishakemuksen jättämiselle on varattava vähintään 15 päivää. Tarjousajan on oltava rajoitetussa ja neuvottelumenettelyssä vähintään 10 päivää.

Myös ennakkoilmoituksen julkaisemisen johdosta määräaikoja voi lyhentää.

5. Tarjouspyyntö

5.1. Yleistä

Tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet on laadittava niin selviksi, että niiden perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Hankintojen kilpailuttamisen onnistumisen perusedellytyksenä on, että hankintayksikkö selvittänyt itselleen tulevan hankinnan sisällön ja sen vaikutuksen hankintayksikön toimintoihin. Ennen tarjouspyynnön lähettämistä hankintayksikön on hankinnan sisällön määrittämisen lisäksi varmistettava, että kaikki hankinnan keskeiset osatekijät, kuten hankintamenettely, sopimusehdot ja valintaperuste on mietitty valmiiksi. Tarjouskilpailun aikana hankinnan kohteen sisältöä ei voida pääsääntöisesti enää muuttaa, lukuun ottamatta kilpailullista neuvottelumenettelyä. Eri asia on, että kilpailutettava hankinta peruuntuu toistaiseksi tai kokonaan, jolloin kysymys on tällöin hankinnan keskeyttämisestä.

Tilaajalla on oikeus määrätä hankinnan sisältö määrän, laadun ja muiden tyypillisten tavarán, palvelun tai urakan laatua koskevien seikkojen osalta. Tehtävän sisällön määrittely tapahtuu asian luonteesta johtuen toisistaan poiketen eri toimialoilla. Selkeintä ja yksinkertaisinta tehtävän määrittely on yleensä tavarahankinnoissa ja monimutkaisinta palveluhankinnoissa ja urakoissa. Tehtävän määrittelyssä on pyrittävä hyödyntämään toimialakohtaisia vakiintuneita käytäntöjä. Tavallisuudesta poikkeavien hankkeiden suunnittelussa ja kilpailuttamisessa on tarpeen mukaan käytettävä hyväksi ulkopuolista asiantuntemusta.

Hankinnan sisällön kohdalla on erityisesti otettava huomioon kilpailuneutraliteetti. Tällöin on varmistettava, että kilpailutettavaa tehtävää ei määritellä siten, että se suosisi jotain markkinoilla toimivaa yritystä tai muuta toimijaa.

Tarjouspyyntö tehdään kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa kirjallisena. Tarjouspyyntöön sisältyvät yksityiskohtaiset määräykset voidaan tarvittaessa kirjata tarjouspyynnön liitteenä oleviin asiakirjoihin, kuten erilliseen hankintaohjelmaan tai -suunnitelmaan hankinnan luonteesta ja sisällöstä riippuen. Rakennushankkeiden kohdalla tekninen määrittely toteutetaan mm. piirustuksin ja työselostuksin. Muut sopimusmääräykset ilmenevät urakkaohjelmasta ja muista yleisten sopimusehtojen (YSE 1998) tarkoittamista kaupallisista asiakirjoista.

Suullista tarjouspyyntöä voidaan käyttää ainoastaan kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa eli pienhankinnoissa. Suullinen tarjouspyyntö on tarvittaessa vahvistettava kirjallisesti.

Tarjouspyyntö lähetetään samanaikaisesti ja samansisältöisenä kaikille ehdokkaille. Avoimessa menettelyssä tarjouspyyntöasiakirjat luovutetaan kuitenkin sitä mukaan kuin ehdokkaat pyytävät niitä hankintayksiköltä. Tarjousaikana välttämättömiksi ilmenneet lisäykset ja muutokset tarjouspyyntöasiakirjoihin tai tarjousajan pidentäminen ilmoitetaan vastaavasti kaikille, joilta tarjous on pyydetty.

5.2. Hankinnan valmistelu ja markkinakartoitus

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan. Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Markkinakartoitus on myös mahdollista toteuttaa julkaisemalla tietopyyntö Hilmassa (www.hankintailmoitukset.fi).

Markkinakartoituksessa saatuja tietoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn. Markkinakartoitus sijoittuu aina hankinnan valmisteluvaiheeseen eikä sitä voi käyttää enää tarjouspyynnön julkaisun jälkeen.

Kattava hankinnan valmistelu helpottaa tarjouspyyntöasiakirjojen laadintaa sekä hankinnan kohteen määrittelyä. Kattavalla valmistelulla pystytään myös välttämään tarjouspyyntöaikana mahdollisesti tarvittavia korjauksia.

Jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvä yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua.

5.3. Tarjouspyynnön sisältö

Hankinnan sisällön määrittely on hankintaprosessin tärkein vaihe ja tarjouspyyntö on hankintaa koskevan kilpailutuksen keskeisin asiakirja. Tarjouspyynnön sisältö määräytyy hankittavan tavarán, palvelun tai rakennusurakan kohdalla eri tavoin. Myös hankkeen taloudellinen arvo vaikuttaa asiakirjojen sisältöön. Hankintalaki ohjaa asiakirjojen laadintaa ja siinä esille tuotavia seikkoja.

EU-kynnysarvon ylittäviin hankintoihin sovellettavan hankintalain 68 §:n mukaan tarjouspyynnössä, hankintailmoituksessa, ehdokkaille osoitetussa kutsussa tai niiden liitteissä on oltava:

- hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;

- viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
- määräaika tarjousten tekemiselle;
- osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
- tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;
- kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;
- ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö täydentää yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja ja luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;
- kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys;
- tarjousten voimassaoloaika;
- keskeiset sopimusehdot;
- muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä

Kansallisten hankintojen osalta hankintalain 102 § määrittelee hankintailmoituksen sisällön. Tarjouspyynnön sisällön osalta kansallisissa hankinnoissa on riittävää, että se on tehty kirjallisesti ja laadittu siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia. Tarjouspyynnön sisällön osalta on suositeltavaa noudattaa EU-hankinnoista säädettyä.

5.4. *Hankinnan kohteen kuvaus*

Tarjousasiakirjoihin on syytä liittää erillinen hankinnan kohteen kuvaus, mikäli hankinnan kohteen voidaan katsoa olevan tavallista monimutkaisempi. Selkeissä ja yksinkertaisissa hankinnoissa (esimerkiksi tavarahankinta) voi kuitenkin riittää, että hankinnan kohde kuvataan tarjouspyynnössä.

EU-hankintojen osalta on säädetty erikseen hankinnan kohteen kuvauksesta. Vaikka kansallisten hankintojen osalta vastaavia säännöksiä ei olekaan, eikä hankintalain kyseisiä pykäläiä sovelleta kansallisissa

hankinnoissa, on kyseisten ohjenuorien noudattaminen suotavaa, jotta varmistutaan myös hankintamenettelyn avoimuudesta ja tarjoajien tasapuolisesta ja syrjimättömästä kohtelusta.

Hankinnan kohdetta kuvaavat määritelmät sekä niihin mahdollisesti sisältyvät tekniset eritelmät on esitettävä hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä, neuvottelukutsussa tai näiden liitteissä. Niissä on vahvistettava rakennusurakoilta, palveluilta tai tavaroilta vaadittavat ominaisuudet. Määritelmien on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun, eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua julkisissa hankinnoissa.

Hankinnan kohdetta kuvaavassa määritelmässä ei saa mainita tiettyä valmistajaa tai tiettyä alkuperää olevia tavaroita, eikä siinä myöskään saa viitata tavaramerkkiin, patenttiin, tuotetyyppiin, alkuperään, erityiseen menetelmään, joka on ominainen tietyn tarjoajan tavaroille, palveluille tai tuotantoon siten, että viittaus suosii tai syrjii tiettyjä tarjoajia tai tavaroita. Tällainen viittaus on poikkeuksellisesti sallittu vain, jos hankintasopimuksen kohdetta ei ole mahdollista muutoin riittävän täsmällisesti ja selvästi kuvata. Viittaukseen on tällöin liitettävä ilmaisu "tai vastaava".

Hankintalain 72 §:n edellytysten täytyessä hankintayksikkö voi hankinnan kohteen kuvauksessa vaatia tarjouspyynnössä esitettyjen kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteissa tai sopimuksen toteuttamisen ehdoissa tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia, sosiaalisia ominaisuuksia tai muita ominaisuuksia.

5.5. *Hankinnan kohdetta koskevat vaatimukset*

Tekniset eritelmät

Hankinnan kohdetta koskevia teknisiä eritelmiä ei saa laatia siten, että ainoastaan tietyn valmistajan tuote tai palvelu voi tulla kysymykseen. Yritysten tasavertaisen ja syrjimättömän kohtelun mahdollistamiseksi tiettyyn tavaramerkkiin viittaaminen on poikkeuksellisesti sallittua ainoastaan, jos mainintaan liitetään ilmaisu "tai vastaava". Yksittäiseen tuotemerkkiin viittaaminen saattaa olla välttämätöntä esimerkiksi silloin, kun hankitaan tuotteita tai palveluja, jotka pitää saada yhteensopiviksi jo olemassa oleviin laitteisiin tai toimintakonsepteihin. Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa viittaaminen tietyn valmistajan tuotteisiin edellyttää tarkempia erityisperusteita.

Kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa tekninen eritelmä määritellään ensisijaisesti viittaamalla joko eurooppalaisten standardien mukaisiin kansallisiin standardeihin tai eurooppalaisiin teknisiin hyväksyntöihin tai

eritelmiin hankintalain mukaisesti. Viittauksiin on kuitenkin aina sisällytettävä maininta ”tai vastaava”.

Saatavuus ja varastointi

Jos tavaraa on jatkuvasti kohtuuhintaan saatavissa, oma varasto on rajoitettava niin pieneksi kuin se toiminnan kannalta on järkevää. Tarjoajilta voidaan edellyttää esimerkiksi tiettyä toimitusaikaa tai valmiutta kiireellisiin toimituksiin.

Laadunvarmistus ja –valvonta

Tavarán, palvelun tai rakennustyön laatu määritellään lähtökohtaisesti tarjouspyynnössä ja sen teknisissä liitteissä. Tilaaja voi tämän lisäksi poikkeuksellisesti edellyttää, että tavarán tai palvelun toimittaja taikka urakoitsija noudattaa tuotteiden valmistuksessa tai palvelusten toimittamisessa taikka rakennustyössä yleisesti hyväksyttyä laatu- tai muuta järjestelmää.

Tilaaja voi laatu järjestelmän sijasta edellyttää toimittajalta muuta dokumentoitua laadunvarmistusta.

Laadunvarmistuksen kohdalla voidaan viitata eri toimialoja koskevien yleisten sopimusehtojen mahdollisiin laadunvarmistusta koskeviin määräyksiin.

Ympäristövaikutukset ja kestävä kehitys

Hankinnoissa on otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan sosiaaliset ja eettiset vaikutukset, kestävä kehitys, tuotteiden ja niiden pakkausmateriaalien ympäristövaikutukset ja -kuormitukset sekä kierrätysmahdollisuudet tavarán tai rakennusmateriaalin koko elinkaaren aikana.

Yleiset laatuvaatimukset

Hankintayksiköllä on perusvastuu siitä, että laatuvaatimukset asetetaan riittävän korkeiksi, muttei korkeammiksi kuin kulloinkin on tarpeellista. Tavarahankinnat on pyrittävä kohdistamaan yleisesti saatavilla oleviin malleihin ja laatuihin. Hankinnoissa on vältettävä tarpeettomia rinnakkaistuotteita.

Tarjouspyynnössä esitettävät laatua koskevat vaatimukset voivat koskea esimerkiksi:

- toimittajan toiminnallisia valmiuksia

- tavaraan / palveluun tai rakennustyöhön kohdistuvia ominaisuuksia
- laadunvarmistusta
- sovellettavia standardeja
- teknisiä erityisvaatimuksia
- koulutusta, kokemusta
- ympäristövaikutuksia
- energian säästöä
- kestäväää kehitystä
- huoltoa

Tehtävän sisältöä koskevan laadunmäärityksen ohella suorituksen laatuun vaikuttaa erityisesti palveluhankinnoissa ja urakoissa olennaisesti hankinnan toteuttavan yrityksen yleinen ammattitaito (soveltuvuus/kelpoisuus) ja laatujärjestelmä tai muu laadun varmistustapa. Yrityksen soveltuvuutta koskeviin kysymyksiin hankintayksikön tulee kiinnittää huomiota valittaessa yrityksiä tarjouskilpailuun rajoitetussa menettelyssä ja neuvontamenettelyissä. Avoimessa menettelyssä toimittajien soveltuvuutta arvioidaan vasta tarjousten jättämisen jälkeen.

5.5.1. Vakuudet

Hankinnan sopimuksen mukaisen täyttämisen varalta voidaan tarvittaessa vaatia vakuus. Tästä pitää olla maininta jo tarjouspyyntöasiakirjoissa.

Vakuudeksi voidaan hyväksyä raha- tai vakuutuslaitoksen antama omavelkainen takaus, pankin antama talletustodistus tai tilaajan hyväksymä muu luotettava vakuus.

5.6. Tarjoajan soveltuvuusvaatimukset

Tarjoajille tai ehdokkaille voi asettaa heidän soveltuvuuteensa liittyviä vaatimuksia. Kyseessä on ehdottomia vaatimuksia, jotka tarjoajien tai ehdokkaiden tulee täyttää. Siten ehdokkaat tai tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia, on suljettava tarjouskilpailusta.

EU-kynnsyarvon ylittävissä hankinnoissa soveltuvuusvaatimuksista on säädetty siten, että hankintayksikkö voi asettaa ehdokkaiden tai tarjoajien rekisteröitymistä, taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä koskevia vaatimuksia, joista on ilmoitettava

hankintailmoituksessa. Vaatimusten tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja ne on suhteutettava hankinnan luonteeseen, käyttötarkoitukseen ja laajuuteen. Vaatimuksilla tulee voida asianmukaisesti varmistaa, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on oikeus harjoittaa ammattitoimintaa ja että sillä on riittävät taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat sekä tekniset ja ammatilliset valmiudet toteuttaa kyseessä oleva hankintasopimus.

EU-hankintojen osalta hankintalain 84–86 §:ssä on määritelty ne tiedot ja asiakirjat, joita hankintayksikkö voi edellyttää ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudesta harjoittaa ammatti- ja elinkeinotoimintaa, taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta sekä teknisestä suorituskyvystä ja ammatillisesta pätevyydestä.

Vaadittavat todistukset pyydetään vain tarjouskilpailun voittajalta, mutta kaikkien tarjouskilpailuun osallistuvien on vakuutettava niiden olemassaolo.

ESPD-lomake

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa (ESPD-lomake) alustavana näyttönä siitä, että pakolliset tai harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet eivät koske ehdokasta tai tarjoajaa sekä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset. Yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja on laadittava sähköisesti käyttämällä yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan vakiolomaketta.

Mahdolliset erilliset soveltuvuusvaatimukset on syytä pyytää myös osana ESPD-lomaketta.

ESPD-lomaketta saa myös hyödyntää EU-kynnysarvot alittavissa hankinnoissa.

5.7. *Hankintasopimuksen erityisehdot*

Hankintayksikkö voi myös asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehtoja, mikäli ne liittyvät hankinnan kohteeseen. Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin tai sosiaalisiin taikka innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin.

Tällaisena ehtona voi myös pitää sitä, että tarjoajaan tai sen edustajaan ei saa kohdistua Suomen viranomaisen, EU:n tai YK:n asettamaa pakotetta.

5.8. Vertailuperusteiden ja tarjousten vertailun yleiset lähtökohdat

Hankintayksikön on valittava tarjouksista kokonaistaloudellisesti edullisin. Tämä tarkoittaa hinnaltaan halvinta, kustannuksiltaan edullisinta tai hintalaatusuhteeltaan parasta tarjousta. EU-hankinnoissa halvimman hinnan käyttö on perusteltava, jos kyseessä on muu kuin tavarahankinta, perusteluna voi käytännössä olla esimerkiksi se, että laatu on huomioitu jo hankinnan vähimmäisvaatimuksissa. Vertailuperusteiden on liityttävä hankinnan kohteeseen ja mahdollistettava tarjousten puolueeton arviointi. Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa.

Tarjouspyyntö on kirjallinen ja se on laadittava siten, että tarjoajien tarjouksia pystytään sen perusteella vertailemaan. Tarjoukset vertaillaan etukäteen ilmoitettujen vertailuperusteiden mukaisesti.

Jos kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste on hinta-laatusuhde, voidaan asettaa vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin seikkoihin. Vertailtavina kriteereinä voidaan käyttää esimerkiksi vähimmäisvaatimukset ylittäviä seikkoja, ympäristöllisiä näkökohtia, pätevyyttä, kokemusta, teknisiä ansioita, huolto- ja toimitusehtoja tai muita vastaavia seikkoja. Perusteiden on oltava syrjimättömiä ja objektiivisia. Vertailuperusteet on oltava yksilöitävissä sekä riittävän selkeitä ja tarkkarajaisia, jotta ne eivät anna hankintayksikölle rajoittamatonta harkintavaltaa. Vertailuperusteiden varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus eivätkä ne saa suosia tiettyä tarjoajaa.

Vertailuperusteiden painoarvot on myös aina ilmoitettava etukäteen. Esimerkiksi hinta 70 prosenttia ja ympäristölliset näkökohdat 30 prosenttia. Tämän on hyvä määritellä myös tarkemmin, että tietyt kriteerit hinnan sisällä voivat muodostaa esimerkiksi 20 pistettä hinnan kokonaispisteistä ja loput jäljelle jäävät 50. Samoin on syytä tehdä laatukriteerien osalta, mikäli alakriteereitä hyödynnetään.

Vertailuperusteiden on aina liityttävä hankinnan kohteeseen, eivätkä ne saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta.

6. Tarjouspyynnön julkaisun jälkeen

6.1. Lisätietokysymykset ja vastaukset

Tarjouspyynnöllä usein mahdollistetaan lisätietokysymysten kysyminen hankintayksiköltä. Lisätietokysymykset usein pyydetään joko tarjousajan puoliväliin mennessä ja mieluiten hieman ennen sitä, jotta vastaukset ehditään kerralla toimittamaan tarjoajille hyvissä ajoin ennen tarjousten

määräajan päättymistä tai vaihtoehtoisesti siten, että lisätietokysymyksiä voi kysyä tietty määrä päiviä (esimerkiksi seitsemän (7)) ennen tarjousten jättämisen määräaikaan saakka. Ensimmäisessä vaihtoehdossa vastaukset usein julkaistaan kerralla, kun taas toisessa vastausten julkaisemisen voi tehdä ripotellen.

Tavallisissa EU-hankinnoissa lisätiedot tulee toimittaa viimeistään kuusi päivää ennen tarjousajan päättymistä.

6.2. Korjausilmoitus

Joskus tarjouspyyntöön ja muihin asiakirjoihin jää virheitä huolellisesta valmistelusta huolimatta. Hankintayksikkö voi oikaista virheen tekemällä korjausilmoituksen. Hyvin vähäisissä tapauksissa virheen voi oikaista myös lisätietokysymyksen vastauksella.

Korjausilmoitusmenettely joustavoittaa hankintojen kilpailuttamista. Se soveltuu kuitenkin lähinnä pieniin virheisiin, jotka eivät ole hankinnan kohteen kannalta merkittäviä taikka olennaisia. Tarjoajilla tulee olla mahdollisuudet reagoida tehtyihin korjauksiin. Siten mahdollista tarjousten jättämisen määräajan pidennystä on arvioitava korjausilmoituksen yhteydessä. Myös pienten korjausten yhteydessä on hyvä käytäntö pidentää tarjousaika parilla päivällä.

Jos virhe on luonteeltaan olennainen tai merkittävä, hankinta saatetaan joutua keskeyttämään ja tarvittaessa aloittamaan uudelleen.

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa korjausilmoitus tulee julkaista hyvissä ajoin (viimeistään 5 päivää) ennen tarjouskilpailun määräajan päättymistä, jotta korjausilmoitus ehditään julkaista TED-palvelussa ennen tarjouskilpailun määräajan päättymistä.

7. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta

7.1. Tarjousten avaaminen

Tarjoukset säilytetään avaamattomina niiden avaamistilaisuuteen saakka. Tarjoukset avataan mahdollisimman pian tarjousajan päätyttyä ilman julkisuutta hankintayksikköä edustavien henkilöiden toimesta. Avaustilaisuuteen osallistuu vähintään kaksi henkilöä. Avaustilaisuudesta tulee laatia avauspöytäkirja, jonka liitteinä on saadut tarjoukset. Avatut tarjoukset varmistetaan päivämäärällä ja läsnä olevien henkilöiden nimikirjoituksella.

Tarjousten avaustilaisuutta koskevista vaatimuksista on mahdollista joustaa käytettäessä sähköistä kilpailutusjärjestelmää tarjousten vastaanottamiseen esimerkiksi EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa. Tieto saapuneista ja avatuista tarjouksista ilmenee sähköisen kilpailutusjärjestelmän lokitiedoista, josta tiedot voidaan tarvittaessa myös varmentaa. Tarjoukset voi tällöin avata yksin hankinnasta vastaava henkilö, eikä erillistä allekirjoitettua avauspöytäkirjaa ole tarpeen laatia.

Erillistä avaustilaisuutta, josta pidetään pöytäkirjaa, ei tarvitse pitää pienhankinnoissa, joiden arvo on kohdassa 2.2.1. määritellyllä tavalla vähäinen.

7.2. Tarjousten tarkastaminen

Hankintayksikön on ennen tarjousten vertailua tarkistettava, että:

- tarjoaja täyttää sille asetetut soveltuvuusvaatimukset
- tarjous on hankintailmoituksessa ja hankinta-asiakirjoissa asetettujen vaatimusten, ehtojen ja perusteiden mukainen
- tarjouksen on antanut tarjoaja, jota ei ole suljettu menettelyn ulkopuolelle hankintalain 80 §:n pakollisten poissulkemisperusteiden tai 81 §:n harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden nojalla ja joka täyttää hankintayksikön asettamat hankintalain 83 §:ssä tarkoitetut soveltuvuusvaatimukset. (Alustavana selvityksenä ESPD-lomake)

Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset tarjouskilpailusta.

Ehdokkaat tai tarjoajat, jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vähimmäisvaatimuksia soveltuvuuden osalta, on suljettava tarjouskilpailusta. Siksi soveltuvuusvaatimusten täytyminen tulee tarkastaa.

Hankintalain 84–86 §:ssä on määritelty ne tiedot ja asiakirjat, joita hankintayksikkö voi edellyttää ehdokkaiden ja tarjoajien oikeudesta harjoittaa ammatti- ja elinkeinotoimintaa, taloudellisesta ja rahoituksellisesta tilanteesta sekä teknisestä suorituskyvystä ja ammatillisesta pätevyydestä. Vaadittavat todistukset pyydetään vain tarjouskilpailun voittajalta, mutta kaikkien tarjouskilpailuun osallistuvien on vakuutettava niiden olemassaolo.

7.3. Tarjousvertailu

Tarjousten vertailun suorittaa hankintayksikkö. Tarjouksista on hyväksyttävä joko se, joka on hinnaltaan halvin tai se, joka on hankintailmoituksessa tai

tarjouspyynnössä ilmoitettujen arviointiperusteiden mukaan kokonaistaloudellisesti edullisin. Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä on ilmoitettava kaikki ne arviointiperusteet, joita sovelletaan tarjousvertailussa. Tarjousvertailu perustuu siten vain ja ainoastaan niihin vertailuperusteisiin, jotka on ilmoitettu tarjouspyynnöllä.

Tarjousvertailu on syytä tehdä kirjallisesti ja vertailusta on hyvä tehdä esimerkiksi taulukko, josta ilmenee sovelletut vertailuperusteet, vertailuun vaikuttavat tiedot sekä mahdollisesti perustelut annetuista pisteistä. Taulukon tai muun vertailumuistion voi myös julkaista osana hankintapäätöstä, kunhan kiinnittää huomiota siihen, ettei tarjoajien liikesalaisuudet käy ilmi siitä.

7.4. Tarjousten täsmentäminen

Hankintalain 74.2 §:n mukaan, jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määrääjässä. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

Tarjoajien ei saa antaa muuttaa tarjoustaan olennaisesti, vaan täsmentämisessä on kyse epäolennaisien puutteiden, ristiriitojen ja virheiden korjaamisesta. Näin ollen tarjoajalle voidaan myöntää tilaisuus oikaista ilmeinen tekninen kirjoitus- tai laskuvirhe, jos se ei vaaranna tarjoajien tasapuolista kohtelua. Oikaisu on tehtävä ennen hankintapäätöstä.

Tarjousten täsmentäminen on aina hankintayksikön harkinnassa, eikä hankintayksiköllä ole velvollisuutta pyytää tarjoajia täsmentämään tarjouksiaan. Kokonaisuutena on kuitenkin syytä muistaa tarjoajien tasapuolinen kohtelu myös täsmennyspyyntöjen osalta.

7.5. Poikkeuksellisen alhaiset hinnat

Hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta. Tällaisessa tilanteessa hankintayksikön velvollisuutena on selvittää syitä hinnan alhaisuudelle, joita voivat olla esimerkiksi valmistusmenetelmä, palvelun suorittaminen tai rakennusmenetelmän taloudelliset ja tekniset ratkaisut, hankinnan poikkeuksellisen edulliset ehdot, rakennusurakoiden, tavaroiden ja palveluiden omintakeisuus, Suomen tai Euroopan unionin lainsäädännön, työehtosopimusten taikka liitteessä C lueteltujen kansainvälisten sopimusten

ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden noudattaminen, alihankinnat ja tarjoajan saama valtion tuki.

Jos selvitys koetaan riittämättömäksi ja se ei selitä tarjouksen poikkeuksellisen alhaista hintaa ja jos hinta johtuu Suomen tai Euroopan unionin lainsäädännön, työehtosopimusten taikka liitteessä C lueteltujen kansainvälisten sopimusten ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden rikkomisesta, hankintayksikön on hylättävä tarjous.

Hankintayksikkö voi hylätä hankinnan laatuun ja laajuuteen nähden hinnaltaan tai kustannuksiltaan poikkeuksellisen alhaisen tarjouksen, jos tarjoajan antama selvitys ja muu toimitettu näyttö ei tyydyttävästi selitä tarjottujen hintojen tai kustannusten alhaista tasoa.

7.6. *Pakolliset ja harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet*

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin hankintalain 80 §:ssä yksilöidystä rikoksesta rangaistukseen.

Lisäksi hankintalain 81 § määrittelee harkinnanvaraiset poissulkemisperusteet, joita voidaan soveltaa myös pienhankinnoissa. Harkinnanvaraisissa poissulkemisperusteissa hankintayksiköllä on mahdollisuus jättää myös harkinnanvaraiseen poissulkemisperusteeseen syyllistynyt poissulkematta tarjouskilpailusta.

Eräiden rikosten ja laiminlyöntien osalta ehdokasta tai tarjoajaa ei saa sulkea tarjouskilpailusta, jos rikosta tai laiminlyöntiä koskevan lainvoimaisen tuomion antamisesta on kulunut yli viisi vuotta. Harkinnanvaraisissa poissulkemisperusteissa tarjoajaa tai ehdokasta ei saa sulkea tarjouskilpailusta, jos harkinnanvaraisena poissulkemisperusteena toimivasta tapahtumasta on kulunut yli kolme vuotta tai jos kyseessä on ollut verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyöminen, ja tarjoaja tai ehdokas on sopinut sitovan maksujärjestelyn näistä.

Ehdokas tai tarjoaja voi esittää näyttöä luotettavuudestaan siitä huolimatta, että sitä rasittaa pakollinen tai harkinnanvarainen poissulkemisperuste. Jos hankintayksikkö katsoo näytön ja luotettavuuden riittäväksi, se ei saa sulkea kyseistä ehdokasta tai tarjoajaa pois tarjouskilpailusta.

7.7. *Rikosrekisteriotteiden ja soveltuvuusselvitysten tarkastaminen*

Pakollisten poissulkemisperusteiden selvittämiseksi vähintään voittaneelta tarjoajalta on pyydettävä rikosrekisterinotteet tarkastettavaksi. Otteet on

tarkastettava ehdokkaan tai tarjoajan tai tämän alihankkijan tai sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävän henkilön alkuperämaan tai sijoittautumismaan toimivaltaisen viranomaisen antamasta rikosrekisteriotteesta. Ote ei saa olla kahtatoista kuukautta vanhempi.

Käytännössä vähintään seuraavat otteet on tarkastettava:

- yhteisösakko (yrityksen rikosrekisteriote)
- yrityksen pää- tai toimitusjohtaja,
- yrityksen varatoimitusjohtaja,
- yhteisön kuten osakeyhtiön tai osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja ja nimenkirjoittajat,
- prokuralain (130/1979) tarkoittama prokuristi,
- yhdistyksen puheenjohtaja,
- yksityinen elinkeinonharjoittaja,
- avoimen yhtiön yhtiömiehet sekä
- kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies.

Rikosrekisteriotteita ei saa tallentaa tai jäljentää. Tarkastuksen jälkeen otteet on palautettava tai tuhottava.

Rikosrekisteriotteiden tarkastuksesta on kuitenkin hyvä tehdä pöytäkirja, josta ilmenee, että otteet on tarkastettu ja poissulkemisperusteita ei yrityksen osalta ole ilmennyt. Tietoja itse otteista ei kuitenkaan saa tallettaa ja jäljentää.

Soveltuvuusselvitysten tarkastamisella tarkoitetaan niiden seikkojen tarkastamista, joita on edellytetty osana tarjoajan soveltuvuutta. Näitä voivat olla esimerkiksi tilaajavastuulain mukaisten selvitysten tarkastaminen, vastuuvakuutuksen tarkastaminen ja luottoluokituksen selvittäminen.

7.8. Tarjousasiakirjojen säilyttäminen

Kirjalliset tarjoukset säilytetään avaamattomina lukitussa paikassa niiden avaamistilaisuuteen saakka. Myös avaamistilaisuuden jälkeen on huolehdittava siitä, että tarjoukset niihin kuuluvine hankintapäätöksen kannalta oleellisine liitteineen säilytetään huolellisesti.

8. Hankintaa koskevat päätökset

8.1. *Hankintaa koskevat päätökset*

Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksen perusteluissa on käytettävä kaikkia valittuja vertailukriteerejä ja kerrottava miten ne ovat vaikuttaneet päätöksentekoon sekä miten voittaja on valittu.

Hankinnoissa tehtäviä päätöksiä voivat olla esimerkiksi:

- hankintapäätös: päätös hankkia hankinnan kohteena ollut tavara, palvelu tai urakka tarjouskilpailun voittaneelta tai muodostaa puitejärjestely
- osallistujien valintaa koskeva päätös: päätös siitä, ketkä pääsevät kaksivaiheisessa menettelyssä seuraavaan vaiheeseen
- keskeytyspäätös: päätös keskeyttää hankintamenettely. Hankintamenettelyn voi keskeyttää vain todellisesta ja perustellusta syystä.
- poissulkemispäätös: päätös ehdokkaan tai tarjoajan poissulkemisesta tarjouskilpailussa.

8.2. *Hankintapäätös*

Hankintapäätöstä koskeva pöytäkirja laaditaan noudattaen yleisiä hyvän hallinnon periaatteita (hallintolain 6 §). Pöytäkirjasta tulisi hankinnan luonteesta ja laajuudesta riippuen ilmetä mm. seuraavat asiat tarvittavin perusteluin:

- hankinnan yleiskuvaus
- hankittava tavara, palvelu tai rakennustyö
- milloin hankintailmoitus on julkaistu HILMA- (ja TED-) kanavalla
- käytetty hankintamenettely
- miltä yrityksiltä tarjouksia on pyydetty (pienhankinta)
- ketkä ovat antaneet tarjouksen

- tarjousten avaustilaisuuden luonne
- tarjoajien kelpoisuus
- tarjoajien mahdollinen sulkeminen tarjouskilpailusta
- tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus/mahdollinen poissulkeminen
- tarjouksia koskevat täsmennyspyynnöt
- tarjousten vertailu perusteluineen ja vertailukriteereineen (esimerkiksi vertailutaulukko)
- voittaneen tarjouksen valinta perusteluineen tarjouspyynnössä esitetyn valinta- ja arviointiperustein
- mahdolliset muut perustelut
- maininta sopimuksen syntymisajankohdasta ("hankintasopimus ei synny tämän päätöksen tiedoksiannolla") ja tieto siitä, noudatetaanko odotusaikaa
- muutoksenhakuohjeet (markkinaoikeus ja hankintaoikaisun käsittelevä toimielin)

EU-kynnysarvot ylittävästä hankintasopimuksesta sekä kansallisen kynnysarvon ylittävästä hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä, tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin kuin vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista.

Arvoltaan vähäisistä pienhankinnoista ei tarvitse pitää pöytäkirjaa, jos hankintapäätöksestä jää muu asiakirja (esim. kirjanpidossa säilytettävä tosite), josta päätös käy selville, tai pöytäkirjan pitäminen muusta syystä on ilmeisen tarpeetonta.

Hankintayksikön tulee päätöksen jälkeen antaa päätös tiedoksi kilpailuun osallistuneille tarjoajille. Asianosaisille toimitettuun päätökseen on liitettävä kaikki päätöksentekoon liittyvät tiedot, jotta heillä on mahdollisuus arvioida päätöstä ja käyttää lakisääteisiä muutoksenhakukeinoja.

8.3. Hankintaoikaisu

Hankintaoikaisu on mahdollinen hankintalain soveltamisalaan kuuluvien hankintojen lisäksi myös sellaisissa hankinnoissa, joihin hankintalakia ei muutoin sovelleta. Hankintaoikaisun vireille tulosta on välittömästi ilmoitettava niille, joita asia koskee.

Hankintayksikkö voi itse poistaa tekemänsä virheellisen päätöksen tai peruuttaa jonkin muun hankintamenettelyyn liittyvän päätöksen, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja tehdä päätöksen uudemman kerran, jos päätös tai muu ratkaisu perustuu lain virheelliseen soveltamiseen tai jos päätöksen tekemisen jälkeen on ilmennyt sellaista tietoa, jolla voi olla vaikutuksia päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemiseen. Hankintayksikö on tehtävä hankintaoikaisu hankintalain nojalla 90 päivän kuluessa oikaisun kohteena olevan päätöksen tai ratkaisun tekemisestä. Siten hankintaoikaisu voi koskea myös lainvoimaista hankintayksikön päätöstä.

Asianosainen voi myös vaatia hankintayksikköä tekemään hankintaoikaisun 14 päivän kuluessa tehdyn päätöksen tai ratkaisun tiedoksi saannista.

Hankintaoikaisussa huomattavaa on se, että, mikäli hankintaoikaisulla muutetaan alkuperäistä hankintapäätöstä esimerkiksi valitsemalla toinen tarjoaja tarjouskilpailun voittajaksi, muodostaa hankintaoikaisupäätös uuden hankintapäätöksen, jolloin valitusaika alkaa kulumaan uudelleen alusta. Hankintaoikaisuvaatimuksen hylkäävä päätös puolestaan ei muuta alkuperäistä hankintapäätöstä, jolloin valitusaika ei myöskään ala alusta.

Kuten todettu, asianosaisella on mahdollisuus hakea muutosta hankintalain mukaisella hankintaoikaisulla myös kansallisen kynnysarvon alittavissa pienhankinnoissa siitä huolimatta, että hankintalakia ei sovelleta näihin hankintoihin. Pienhankinnoissa asianosaisen käytettävissä on myös kuntalain mukainen oikaisuvaatimus sekä kunnallisvalitus.

8.4. *Muutoksenhaku hankintapäätökseen*

Kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin koskeviin hankintapäätöksiin voidaan hakea muutosta valittamalla markkinaoikeudelle.

Markkinaoikeudelle tehtävän valituksen rinnalla tai sen sijasta asianosainen voi tehdä hankintalain tarkoittaman hankintaoikaisun hankintayksikölle itselleen. Nämä vaihtoehdot eivät poissulje toisiaan, eikä hankintaoikaisuvaatimuksen tekeminen esimerkiksi pidennä markkinaoikeusvalituksen määräaikaa. Sekä hankintaoikaisu että markkinaoikeusvalitus on tehtävä 14 päivän kuluessa hankintapäätöksen tiedoksiannosta, eikä hankintaoikaisuun tehtävään päätökseen ole enää erikseen mahdollista hakea muutosta (pl. pienhankinnat, joissa on mahdollista hakea muutosta hallinto-oikeudesta kuntalain mukaisesti).

9. Hankintasopimus ja sen tekeminen

9.1. *Hankintasopimus*

Hankinnasta tehtävä sopimus tehdään noudattaen sopimuksen tekemistä koskevia voimassa olevia yksityisoikeudellisia säännöksiä kuten oikeustoimilakia. Kuitenkin kilpailutus ja sen ehdot määrittävät hankintasopimuksen tekemistä, mikäli hankintaan sovelletaan hankintalakia. Hankintalaki edellyttää, että kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa hankintapäätöksen jälkeen laaditaan kirjallinen sopimus. Sen vuoksi hankintapäätös ei luo sopimussuhdetta tilaajan ja tarjoajan välille, mikä on ilmoitettava hankintapäätöksessä. Sen sijaan muissa kuin hankintalain tarkoittamissa hankintasopimuksissa sopimus syntyy oikeustoimilain mukaan tilaajan ja tarjoajan välille välittömästi sen jälkeen, kun tarjoaja on saanut tiedon tehdystä päätöksestä ja ottanut siitä selon.

Sopimuksen ehdot on tuotava esille jo kilpailutusvaiheessa ja pääsääntö on, että sopimuskauden on vastattava kilpailutettua hankintaa. Tämä johtaa myös siihen, ettei hankintasopimukseen voi tehdä olennaisia muutoksia sopimuskaudella. EU-hankintojen osalta sopimusmuutoksista on säädetty hankintalain 136 §:ssä.

Sopimusten laatimisen helpottamiseksi voidaan käyttää alan yleisiä sopimusehtoja, kuten esimerkiksi JYSE, YSE, JIT ja KSE ehtoja.

Pienhankinta voidaan tehdä ilman hankintasopimusta, jos sopimuksen tekeminen on ilmeisen tarpeetonta. Tällöinkin sopimuksen syntyminen tulee varmentaa sähköpostilla tai muulla vastaavalla tavalla.

Odotusaika

EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.

9.2. *Hankinnan vastaanotto ja hyväksyminen*

Vastaanottomenettelystä ja hyväksymisestä on mahdollista sopia sopimuksessa.

Lähtökohtana on, että tavaraa vastaanotettaessa on sen määrä ja kunto viipymättä tarkistettava. Asennettavan laitteen saa hyväksyä vasta, kun sille on suoritettu käyttöönottotarkastus, jossa on todettu, että laite on toimintakunnossa ja täyttää sille asetetut suoritusarvot sekä muut hankintasopimuksen ehdot.

Toimituksen viivästyessä tai toimittajan syylistyessä virheelliseen tai sopimusestaiseen toimitukseen taikka jos toimittaja muulla tavoin rikkoo

sopimusta, asiasta on viipymättä reklamoitava. Reklamaatio on tehtävä kirjallisesti tai muutoin niin, että reklamaation tekeminen ja sen sisältö voidaan jälkikäteen todistaa.

10. Jälki-ilmoitus

Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi halutessaan julkaista hankinnasta jälki-ilmoituksen. Kansallisissa hankinnoissa jälki-ilmoitus on tehtävä neljän kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona kyseistä hankintaa koskeva hankintasopimus on tehty. Jälki-ilmoitus voi olla yksittäinen, yhtä hankintaa koskeva ilmoitus tai vaihtoehtoisesti ilmoituksia voi julkaista kootusti.

Kun EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnasta on tehty sopimus, tai hankinta on keskeytetty, on siitä tehtävä jälki-ilmoitus. Jälki-ilmoitusvelvollisuus koskee myös hankintalain 12 ja 13 luvuissa säädettyjä palveluja ja käyttöoikeussopimuksia.

Hankintayksikön tulee toimittaa jälki-ilmoitus julkaistavaksi:

- 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, dynaamiseen hankintajärjestelmään perustuvan hankintasopimuksen tekemisestä tai puitejärjestelyn tekemistä koskevan päätöksen tekemisestä.
- Suunnittelukilpailun tuloksia koskevat ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 30 päivän kuluessa suunnittelukilpailun päättymisestä.
- Käyttöoikeussopimuksia koskevat jälki-ilmoitukset on toimitettava julkaistavaksi 48 päivän kuluessa käyttöoikeussopimuksen tekemisestä

11. Muuta huomioitavaa hankintaprosesseissa

11.1. Esteellisyys

Hankinta-asian valmisteluun ja päätöksentekoon osallistuva henkilö ei saa olla esteellinen. Vastaavasti hankintaa koskevan sopimuksen tai sen tulkintaa koskevan asian käsittelyyn tai tavaran tai palvelun tarkistamiseen osallistuvan henkilön tulee olla esteetön. Esteellisyydestä hankinta-asioissa on voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty kuntalaissa ja hallintolaissa.

11.2. Asiakirjojen julkisuus ja salassapito

Hankintalain mukaan hankinta asiakirjojen julkisuuteen ja asianosaisten tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki). Pääsääntönä on asiakirjojen julkisuus.

Se, keneltä tarjouksia on pyydetty tai ketkä ovat jättäneet osallistumishakemuksen tai tarjouksen, on julkinen tieto sen jälkeen, kun asia on päätetty tai kirjattu viranomaisessa. Julkisuuskelpoinen päätös on syntynyt, kun hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen ja kun asiaa koskeva pöytäkirja on allekirjoitettu ja tarkastettu. Hankintayksikölle saapuneet tarjoukset eivät ole vielä avaamisen jälkeen julkisia.

Hankintayksikön tulee päätöksen jälkeen antaa päätös tiedoksi kilpailuun osallistuneille tarjoajille. Asianosaisille toimitettuun päätökseen on liitettävä kaikki päätöksentekoon liittyvät tiedot, jotta heillä on mahdollisuus arvioida päätöstä ja käyttää lakisääteisiä muutoksenhakekeinoja. Usein toinen ehdokas tai tarjoaja voi pyytää päätöksen jälkeen toisen tarjoajan ja ehdokkaan asiakirjoja. Asianosaisella on oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Kuitenkaan asianosaisella ei ole julkisissa hankinnoissa oikeutta ei ole toisen ehdokkaan tai tarjoajan liikesalaisuutta koskeviin tietoihin. Kuitenkin tarjousten vertailussa käytetty kokonaishinta on aina annettava.

Lopullisesti kaikki hankinta-asiakirjat, kuten tarjoukset, osallistumishakemukset ja muut hankintaa koskevat asiakirjat julkisuuslain 7 §:n mukaan, tulevat julkisiksi liikesalaisuuksia lukuun ottamatta, kun hankintasopimus on tehty.